

Тернопільська обласна рада
Управління освіти і науки Тернопільської облдержадміністрації
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія ім. Тараса Шевченка

Кафедра теорії і методики дошкільної та початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи

М.Б. Боднар

31 серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА КОМПОНЕНТИ ОПШ

КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВА ДІЯЛЬНІСТЬ В ЛІТНІХ ОЗДОРОВЧИХ ТАБОРАХ

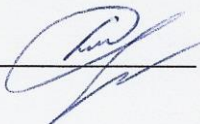
рівень вищої освіти – *перший (бакалаврський)*
галузь знань – *01 Освіта / Педагогіка*
спеціальність – *013 Початкова освіта*
освітньо-професійна програма – *Початкова освіта*

Кременець – 2020 рік

Бешок Т. В. Культурно-дозвіллева діяльність в літніх оздоровчих таборах: [робоча програма компоненти ОПП для студентів спеціальності 013 Початкова освіта]. 2020. 16 с.

Розробник: Бешок Тетяна Віталіївна, кандидат педагогічних наук, доцент

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри теорії і методики дошкільної та початкової освіти. Протокол №1 від 31.08. 2020 року

Зав. кафедри Т. С. Фасолько

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: вивчення здобувачами вищої освіти основних аспектів культурно-дозвіллевої діяльності в літніх оздоровчих таборах.

Завдання: ознайомити здобувачі вищої освіти з такими поняттями, як «дозвілля», «культурно-дозвіллева діяльність»; охарактеризувати структуру та функції вільного часу; забезпечити студентів спеціальними знаннями теорії практики дозвілля, вміннями та навичками у сфері організації дозвіллевої діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті вивчення курсу студент оволодіває такими компетентностями:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійно-педагогічній діяльності, що передбачає застосування теоретичних положень і методів педагогіки, психології та окремих методик навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.
Загальні компетентності	ЗК2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та в розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та професійної діяльності. ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях. ЗК5. Здатність до міжособистісного спілкування; комунікаційні навички, навички працювати як автономно, так і в команді; ЗК6. Здатність володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою. ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних, здоров'язбережувальних

	<p>технологій; пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.</p> <p>ЗК8. Здатність бути критичним і самокритичним.</p> <p>ЗК9. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).</p> <p>ЗК10. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності; приймати обґрунтовані рішення.</p> <p>ЗК11. Навички планування та управління часом; уміння і здатність до прийняття рішень.</p> <p>ЗК12. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності та здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p>
<p>Фахові компетентності спеціальні (ФК)</p>	<p>ФК4. Здатність створювати психолого-педагогічні умови для саморозвитку і самореалізації суб'єктів педагогічного процесу в умовах початкової школи.</p> <p>ФК5. Здатність реалізовувати професійно-педагогічну діяльність в умовах відкритого освітнього середовища початкової школи.</p> <p>ФК8. Здатність до саморозвитку на основі рефлексії результатів власної професійно-педагогічної діяльності, включаючи спроможність обмірковувати власні та інші системи цінностей, розвиток і практику.</p> <p>ФК 11. Здатність провадити педагогічну діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу початкової ланки освіти в умовах Нової української школи.</p> <p>ФК 12. Здатність впроваджувати сучасні педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології у професійній діяльності.</p> <p>ФК 15. Здатність здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.</p> <p>ФК 16. Вміння будувати взаємини з дітьми на основі гуманізму, демократизму, педоцентризму; налагоджувати спільну роботу школи, батьків, громадськості у освітньо-виховному процесі початкової школи.</p> <p>ФК 17. Здатність працювати з дітьми, що мають особливі освітні потреби та обирати ефективні форми та методи, технології роботи з ними.</p> <p>ФК 18. Здатність освоювати ряд навчальних та оцінювальних освітньо-педагогічних стратегій і розуміння їх теоретичних основ.</p>

Програмні результати

ПРН-3.	Продемонструвати сучасні уявлення про підходи до управління педагогічною взаємодією, організацією навчально-виховного процесу, сучасною освітньою технологією навчання і виховання молодших школярів.
ПРН-4.	Володіти державною мовою як усно, так і письмово та спілкуватися іноземною мовою, здійснювати усну комунікацію в різноманітних освітніх контекстах.
ПРН-5.	Продемонструвати базові уявлення з дисциплін гуманітарної, соціально-економічної, математичної та природничо-наукової підготовки майбутнього фахівця.
ПРН-7.	Проводити педагогічну освітню діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу в умовах початкової школи, організовувати навчально-виховний процес у загальноосвітньому навчальному закладі I ступеня.
ПРН-8.	Використовувати навички, що були сформовані й розвинуті під час вивчення дисциплін професійної практичної підготовки.
ПРН-9.	Застосовувати отримані знання при вирішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних завдань з урахуванням вікових й індивідуально-типологічних, соціально-психологічних особливостей дитячих колективів і конкретних педагогічних ситуацій.
ПРН-11.	Користуватися різноманітними методами і формами навчання, ефективними прийомами керівництва навчально-виховною діяльністю дитячих колективів.
ПРН-12.	Обґрунтовувати вибір ефективних методів і прийомів для реалізації навчально-виховного процесу та завдань наукових досліджень в галузі початкової освіти.
ПРН-15.	Систематично підвищувати свою професійно-педагогічну майстерність.
ПРН-18.	Організовувати спільну діяльність і міжособистісну взаємодію суб'єктів педагогічного процесу, створювати психолого-педагогічні умови для їх саморозвитку і самореалізації в умовах початкової школи.
ПРН-19.	Виявляти, ставити та вирішувати проблеми, що виникають в процесі професійної діяльності; приймати обґрунтовані рішення.
ПРН- 20.	Працювати з дітьми, що мають особливі освітні потреби та обирати ефективні форми та методи, технології роботи з ними.
ПРН-21.	Продемонструвати вміння вчитися і оволодівати сучасними знаннями та застосовувати їх у практичних ситуаціях.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 01 Освіта / Педагогіка	Нормативна		
Модулів – 1	Спеціальність: 013 Початкова освіта	Рік підготовки:		
Змістових модулів – 2		3-й	3-й	
Загальна кількість годин – 120		Семестр		
		2-й	2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 4,8	Освітньо-професійна програма: Початкова освіта	Лекції		
		Практичні, семінарські		
		54 год.	12 год.	
		Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	Лабораторні	
			Самостійна робота	
			66 год.	108 год.
			Вид контролю: екзамен	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):

для денної форми навчання – 45/55

для заочної форми навчання – 11,7/88,3

2. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Історичний аналіз основних етапів розвитку дозвілля

Тема 1. Визначення поняття «дозвілля». Суть дозвіллевої діяльності

Дозвілля як об'єктивна соціальна необхідність, сукупність видів діяльності. Сутність вільного часу та його структура. Специфіка діяльності на дозвіллі. Рівні дозвіллевої діяльності. Культурна діяльність як формування та засвоєння культурних цінностей.

Тема 2. Історичний огляд організації дозвілля

Витоки дозвіллевої діяльності – свята, обрядовість, вечорниці, ритуали, церемонії, карнавали тощо. Організація дозвілля молоді й підлітків в інших країнах. Перша англійська організація для проведення дозвілля. Літні табори в Америці у 60-х роках XIX століття. Клубний рух у Канаді. Батьківщина скаутів – Великобританія. Вітчизняна історія дозвілля.

Тема 3. Соціальна суть і психологічне призначення відпочинку. Основні види відпочинку

Система організації відпочинку як цілісний комплекс послуг, необхідних для інтенсивного поновлення фізичних та духовних сил. Різноманітність форм відпочинку (пасивний, активний, фізичний, розумовий). Психологічне призначення дозвіллевої діяльності.

Змістовий модуль 2. Місце та роль педагога організації дозвіллевої діяльності

Тема 4. Вчитель початкової школи як організатора дозвілля

Вчитель початкової школи як організатор дозвіллевого заходу та дозвіллевої діяльності. Проблема підготовки кваліфікованих кадрів у сфері дозвілля. Сучасні напрямки підготовки спеціалістів-«аніматорів» за кордоном. Вибірковість програми організації дозвілля. Творчі ідеї як стратегічний задум педагога. Функція планування дозвілля. Моделювання соціально- культурної діяльності. Функції організації, координації. Мотивація як суттєві частина дозвіллевої розвиваючої діяльності. Завершальна – контрольна функція. Організація дозвілля молоді в інших країнах. Сучасні напрямки підготовки спеціалістів у сфері дозвілля в країнах Західної Європи.

Тема 5. Системи організації відпочинку та форми проведення дозвілля

Дозвіллево-спортивна діяльність як найпоширеніший вид дозвілля. Дотримання здорового способу життя. Просвітницька діяльність та засоби масової інформації. Екскурсії. Бібліотечне обслуговування. Концертно-видовищне та кінообслуговування. Клубні структури як соціально-культурні інститути. Головні функції парків. Літні табори відпочинку, їх значення для оздоровлення, виховання етичних норм співіснування, спілкування та адаптації до

«дорослого» життя. Туризм як захоплюючий активний відпочинок і культурний розвиток особистості. Релігійно-духовна діяльність – невід’ємна частина морального виховання.

Змістовий модуль 3. Проектування та організація різних форм дозвілля

Тема 6. Методика організації дозвіллевої діяльності

Групова дозвіллева діяльність. Організація діяльності позаклубних об’єднань. Умови формування й розвитку клубного об’єднання. Проблеми підліткового дозвілля. Організація дозвіллевої діяльності у школі. Основні чинники педагогічної організації дозвіллевої діяльності підлітків. Загальнодоступність, довільність та нерегламентованість масового дозвілля. Реклама як основний інструмент формування масової аудиторії. Форми масової дозвіллевої діяльності. Релігійні свята й обряди в структурі дозвілля. Організація родинного дозвілля.

Тема 7. Гра як форма дозвіллевої діяльності

Вільний прояв людської діяльності у грі. Вимоги до правил гри. Принципи проведення змагальних ігор. Азартні ігри. Методика проведення рольових ігор. Сюжетно-рольова гра.

Тема 8. Вчитель початкової школи як організатор дозвіллевої діяльності в пришкільних дитячих таборах

Основна мета та завдання табору. Особливості організації активного та безпечного відпочинку дітей, розширення кругозору, підвищення рівня знань про історію, традиції рідного краю, підвищення рівня розвитку комунікативних здібностей учнів, їхньої творчої активності та рівня вихованості. Заходи літнього, оздоровчого табору: щоденний огляд дітей медичним працівником, ранкова гімнастика, прийняття сонячних і повітряних ванн під час прогулянок,

організація пішохідних екскурсій. Форми, методи та засоби проведення дозвілля школярів. Бесіди з дітьми з питань дотримання особистої гігієни, запобігання травматизму, користі принципів здорового способу життя.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Історичний аналіз основних етапів розвитку дозвілля												
Тема 1. Визначення поняття «дозвілля». Суть дозвіллевої діяльності		2	4	–	–	8	8	1	1	–	–	12
Тема 2. Історичний огляд організації дозвілля.		2	4	–	–	8	8	1	1	–	–	12
Тема 3. Соціальна суть і психологічне призначення відпочинку. Основні види відпочинку		4	2	–	–	8	8	–	–	–	–	14
Змістовий модуль 2. Місце та роль соціального працівника в організації дозвіллевої діяльності												
Тема 4. Функції педагога як організатора дозвілля		4	2	–	–	8	9	1	–	–	–	12
Тема 5. Системи організації відпочинку та форми проведення дозвілля		3	4	–	–	10	11	1	2	–	–	14

Змістовий модуль 3. Проектування та організація різних форм дозвілля												
Тема 6. Методика організації дозвіллевої діяльності		3	4	–	–	8	9	1	–	–	–	16
Тема 7. Гра як форма дозвіллевої діяльності		4	4	–	–	8	13	1	2	–	–	12
Тема 8. Вчитель початкової школи як організатор дозвіллевої діяльності в пришкільних дитячих таборах		4	4			8		2	2			12
Усього годин	120	26	28	–	–	66	120	8	8	–	–	104

3. Теми семінарських занять

№п/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Сутність культурно-дозвіллевої діяльності	4	1
2.	Витоки дозвіллевої діяльності	4	
3.	Соціальна суть і психологічне призначення відпочинку.	2	–
4.	Функції соціального працівника як організатора дозвілля. Сучасні напрямки підготовки спеціалістів у сфері дозвілля в країнах Західної Європи.	4	–
5.	Методика організації групової дозвіллевої діяльності.	4	1
6.	Методика організації масової дозвіллевої діяльності.	4	2
7.	Гра як форма дозвіллевої діяльності	2	2
8.	Організація культурно-дозвіллевої діяльності у пришкільних таборах	4	2
Усього		28	8

4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1.	Опрацювати Концепцію освіти «Рівний-рівному» щодо здорового способу життя серед молоді України.	4	6
2.	Зробити огляд статті Сухомлинського В.О. Не бійтесь бути ласкавими // Вибрані твори: У 5т. – К., 1977. – Т.5. – С. 347-359.	4	6
3.	Законспектувати основні положення Концепції НУШ, національної програми виховання, Закону України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні».	4	6
4.	Спроекувати тему диспуту та основні питання дискусії до неї з урахуванням методичних рекомендацій.	4	6
5.	Розробити проєкт однієї з запропонованих форм: конкурсу меломанів, конкурсу реклами, конкурсу ерудитів, спортивного конкурсу, конкурсу майстрів.	5	8
6.	Зробити реферативний огляд проєктів по формуванню здорового способу життя молоді в Україні.	5	8
7.	Підготувати концертну програму (Знайомство. Посвята)	5	8
8.	Підготувати конкурсну програму (Містер табору)	5	8
9.	Підготувати конкурсну програму (Місіс табору)	5	8
10.	Один день в таборі. Написати план, сітку дня.	5	8
11.	Організуватися та прожити один таборовий день. Написати звіт.	5	8
12.	Підготувати креативні конкурси, ігри, забави для роботи з дітьми в літніх оздоровчих таборах.	5	8
13.	Написати програму роботи культ рука літнього оздоровчого табору.	5	8
14.	Підготувати сітку роботи вожатого ЛОТ на 7 днів	5	8
Разом		66	104

5. Індивідуальні завдання

1. Написання реферату. Вимоги: наявність усіх структурних одиниць, відповідне оформлення, висловлення власної думки у висновках, опрацювання не менше 10 джерел літератури, прилюдний захист основних положень.

Орієнтовна тематика рефератів:

1. Молодіжна організація «Пласт»: історія і сучасність.
2. Скаутинг як педагогічна система.
3. Дитячі заклади оздоровлення та відпочинку – одна з умов соціального впливу на особистість.
4. «Артек» – не тільки дитяча здравниця, а й центр порівняльної педагогіки.
5. Сучасні табори відпочинку дітей та молоді. Табір Саві Нейшен, християнські табори.
6. Соціально-культурна цінність родинного дозвілля.
7. Діяльність клубів за інтересами – важливий чинник виховання дітей.
8. Формування здорового способу життя засобами культурн- дозвіллевої діяльності.
9. Застосування ігрових технологій у вуличній соціальній роботі.
10. Використання ігор і розваг у навчально-виховному процесі з учнями.
11. Проведення дозвілля в інших країнах.
12. Роль і місце вільного часу в дозвіллевій діяльності людини.
13. Молодь України: ціннісні орієнтації та культурні запити.
14. Фактори впливу на формування дозвіллевої діяльності молоді.
15. Форми і методи організації різних вікових категорій.
16. Підготувати та провести 20 рухливих та малорухливих ігор (інтелектуальні, спортивні, музичні, народні та ін.).
17. Розробити сценарій виховного заходу в ЛОТ.

6. Методи навчання

Словесні (розповідь, бесіда, лекція тощо). наочні (ілюстрація, демонстрація тощо), практичні (моделювання ситуації), метод проблемного навчання, навчальна робота під керівництвом викладача, самостійна робота студентів, розв'язування задач/творчих завдань, робота в інтернет-просторі, інтерактивні методи навчання, рольові ігри, банки візуального супроводу освітнього процесу, метод проектів, розробка портфоліо тощо.

7. Методи контролю

Усне опитування, письмове тестування, підготовка портфоліо, перевірка виконання самостійної роботи, підготовка та захист проекту,

вирішення проблемних задач, критичний аналіз ситуації, самооцінювання, захист ІНДЗ, залік.

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Низький рівень (оцінка – 2). Студент не описує явища, не виявляє знання і розуміння основних положень теми.

Середній рівень (оцінка – 3). Студент описує явища, без пояснень наводить приклади, що ґрунтуються на власних спостереженнях, матеріалах підручника, розповідях викладача, виявляє знання і розуміння основних положень (законів, теорій) розв’язує прості задачі, які не складаються з під задач.

Достатній рівень (оцінка – 4). Студент може застосовувати знання в стандартних ситуаціях, з допомогою викладача аналізує одержані результати під час розв’язування задачі. Уміє пояснити явища, здійснювати аналіз, узагальнювати знання, систематизувати їх, робити висновки.

Високий рівень (оцінка – 5). Студент вільно володіє вивченим матеріалом, застосовує його на практиці в стандартних ситуаціях (виконання завдань, практичних робіт), наводить аргументи на підставі своїх думок. Студент самостійно оцінює різні явища, факти, виявляючи особисту позицію щодо них, знаходить джерела Інформації і використовує одержані знання і уміння під час виконання практичних завдань.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання											ІНДЗ	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				20	100
T1	T2	T3	ЗМ1	T4	T5	ЗМ2	T6	T7	T8	ЗМ3		
10	10	10	15	10	10	20	10	10	10	30		

10. Методичне забезпечення

Опорні конспекти лекцій; інтерактивний комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни; використання мультимедійних засобів (відео та аудіо матеріали, мультимедійної дошки); набір педагогічних ситуацій для обговорення та розв’язання; нормативні документи; вітчизняні та міжнародні законодавчі документи; статистичні матеріали; використання системи дистанційного навчання «Moodle».

14. Рекомендована література

Основна

1. Алексеєва В. О., Костиця Л. М. Технології соціальної роботи з дезадаптованими дітьми та молоддю. Київ : Шкільний світ, 2009. 117 с.
2. Виховні години 10-11 класи : сценарії виховних годин/ упоряд. Л. Шелестова, Н. Чиренко, Н. Чернякова. Київ: Шкільний світ, 2011. 127 с.
3. Волкова Н. П. Педагогіка : навч. посіб. 4-те вид, стереотип. К.: Академвидав, 2012. 616 с.
4. Єнін О. В. Настільна книга вожатого табору відпочинку. Харків: Основа, 2008. 138 с.
5. Закон України «Про освіту» // zakon.rada.gov.ua/go/2145-19. - 2017.
6. Закон України «Про вищу освіту» : станом на 1 лип. 2014 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18> – Назва з екрану.
7. Закон України «Про повну загальну середню освіту» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2020, № 31, ст.226) {Із змінами, внесеними згідно із Законом [№ 764-IX від 13.07.2020](#)} Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>
8. Державний стандарт початкової загальної освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 р. № 462. Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/17911/
9. Державний стандарт початкової освіти (затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2018 р. № 87). Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/59891/
10. Дозвілля школярів: ігри, конкурси, розваги: сценарії календарних свят, та конкурсно- розважальних програм /упоряд.: Л. Шелестова, Н. Чиренко, Н. Чернякова. Київ: Шкільний світ, 2012. 125 с.
11. Концепція Нової української школи (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»); <http://mon.gov.ua/activi/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>
12. Кращі свята та розваги : головні урочистості навчального року, традиційні українські народні свята, найулюбленіші шкільні розваги / упоряд. О. В. Гноїнська. Харків :Ранок, 2008. 319 с.
13. Навчально-методичний посібник «Нова українська школа: теорія і практика формування оцінювання у 1-2 класах закладів загальної середньої освіти» / Фідкевич О. Л., Бакуліна Н. В. Київ: Генеза, 2019. 64 с.
14. Нова українська школа: poradnik dla vchytelja / за заг. ред. Н. М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
15. Нова українська школа: організація діяльності учнів початкових класів закладів загальної середньої освіти: навчально-методичний посібник / Кірик М. Ю., Данилова Л. І. Львів: Світ, 2019. 136 с.

16. Подаруймо дітям усі барви літа : навчально-методичний посібник з питань оздоровлення та відпочинку дітей/за ред. Ніни Гіси, Оксани Жук Тернопіль: Підручники і посібники, 2008. 163 с.

17. Ранкові зустрічі. 3 клас. I семестр / авт.-упоряд. С. В. Сигида. Х. : Вид. група «Основа», 2020. 140 с.

18. Шість цеглинок в освітньому просторі школи. Методичний посібник / Упорядник О. Рома. The LEGO Foundation, 2018. 32 с.

Допоміжна

Воловик А., Воловик В. Педагогіка дозвілля: Підручник. Харків, 1999. Бочелюк В. Й. Дозвіллєзнавство: рек. МОН України як навч. пос. для студ. ВНЗ/В. Й. Бочелюк, В. В. Бочелюк ; МОН України. уманітарний ун-т. Київ : Центр учбової літератури, 2006. 207 с.

Безпалько О. В. Соціальна педагогіка: схема, таблиці, коментарі : навч. пос.: рек. МОН України як навч. пос. для студ. ВНЗ /О. В. Безпалько; МОН України, Київський міськ. пед. ун-т ім. Б. Д. Грінченка. Київ :Центр учбової літератури, 2009. 207 с.

Белецька І. В. Вплив організованого вільного часу на становлення особистості учня. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2013. № 1. С. 27–34.

Белецька І. В. Сімейне дозвілля як чинник формування сім'ї. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2011. № 4. С. 72–80.

Белецька І. В. Шляхи організації змістовного дозвілля підлітків за місцем проживання. *Соціальна педагогіка: теорія та практика*. 2012. № 4. С. 11–15.

Навчальні програми для 1–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів з навчанням українською мовою / [http : // old. mon. gov. ua](http://old.mon.gov.ua).

15. Інформаційні ресурси

1. <http://nus.org.ua>
2. <https://mon.gov.ua>
3. www.education.gov.ua
4. [http : // old. mon. gov. ua](http://old.mon.gov.ua).
5. <https://pedpresa.ua>
6. <http://www.lib.ua-ru.net>
7. <http://teacher.at.ua>
8. www.nbu.gov.ua
9. <http://ebk.net.ua>
10. <http://ua.textreferat.com>
11. <http://ostriv.in.ua>
12. <http://www.uroki.net>